

FERDINAND DOMELA
NIEUWENHUIS FONDS

Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds
Pallasstraat 10, 1829 JC Oudorp (NH)
www.ferdinanddomelanieuwenhuis.nl
info@ferdinanddomelanieuwenhuis.nl

Jaarverslag Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds 2025

Inhoud

1. Doelstelling en beleid
2. Activiteiten
3. Samenwerking Museum Heerenveen
4. Tentoonstellingen
5. Gemeente Heerenveen
6. Bestuur

1. Doelstelling en beleid

1.1 Historie

Het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Fonds is in 1915 opgericht om Ferdinand Domela Nieuwenhuis en zijn gezin financieel te ondersteunen. Na zijn overlijden in 1919 werd dit voortgezet met de ondersteuning van zijn weduwe en zijn zoon César gedurende zijn studie. In die periode ontstond ook het plan om met het Fonds het gedachtengoed van Ferdinand Domela Nieuwenhuis een permanente basis te geven. Daartoe werden in eerste instantie particuliere giften ingezameld, maar de financiering kwam pas goed van de grond door de inzet van een reeks vakorganisaties. Een eerste aanzet was de opening van de bibliotheek van FDN, met leeszaal, bedoeld voor de arbeiders c.q. leden van de revolutionaire vakbeweging. Na het overlijden van Egberta Johanna Godthelp, de weduwe van FDN, in 1933, viel het resterende kapitaal van het Fonds vrij voor het museum. Het museum en de bibliotheek van FDN vonden in de jaren dertig onderdak bij de Economisch-Historische Bibliotheek, de voorloper van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG). Het Fonds ondersteunde de revolutionaire vakbeweging NAS middels hypotheeklen voor gebouwen in Amsterdam en voor het 'kinder-vacantiecamp' in Beekbergen. Door de bezetting - en met name de roof van kapitaal en bezittingen door NSB'er Woudenberg - en na de oorlog de onwil van de Nederlandse overheid om volledige herstelbetalingen toe te kennen, verdween zeker de helft van het kapitaal van het Fonds. Door een gelukkig toeval bleven de bibliotheek en de collectie van het Fonds gespaard. In 1999 was verhuizing van het Museum noodzaak geworden: het IISG verhuisde en het gebouw De Witte Lelie aan de Herengracht in Amsterdam was verkocht. In Museum Heerenveen (toendertijd Museum Willem van Haren) werd een nieuw onderkomen gevonden.

1.2 Doelstelling

Het streven van het Fonds is sinds de oprichting het verspreiden van het gedachtengoed van FDN geweest, op alle gebieden van zijn activiteiten: de bevrijding uit de loonslavernij, organisatie vanuit de basis, anti-militarisme, drankbestrijding, vegetarisme, vrijdenken, vrouwenbevrijding, enzovoort. In de ruim honderd jaar van het bestaan van het Fonds hebben die onderwerpen niets van hun actualiteit verloren.

Het Fonds probeert deze doelstelling vorm te geven door het organiseren van verschillende activiteiten, naast het in stand houden van het museum. Het museum is het instrument om door middel van de collectie en tentoonstellingen de genoemde thema's onder de publieke aandacht te brengen. Heerenveen is daarbij een uitstekende uitvalsbasis: FDN vertegenwoordigde als eerste socialist in de Tweede Kamer het kiesdistrict Schoterland (rondom Heerenveen). Daarnaast organiseert het Fonds rond de sterfdatum van FDN (meestal op de tweede zondag in november) de jaarlijkse

Domeladag. Fondsbestuurders geven een rondleiding door het museum waarna een spreker/ster de Domelalezing houdt. Het Fonds publiceert de tekst van de lezing in brochurevorm. Op deze dag wordt gewoonlijk de Domelapenning uitgereikt aan een organisatie of persoon die actief is geweest op een van de gebieden die ook Domela ter harte gingen. De penning gaat vergezeld van een (bescheiden) geldbedrag.

Het fonds ondersteunt incidenteel activiteiten van derden passend binnen het gedachtengoed van Domela door het geven van subsidies.

Het fonds ontvangt zelf ondersteuning van de vrienden van het Domelamuseum. De vrienden worden op de hoogte gehouden van de activiteiten van het Fonds. Zij hebben op vertoon van hun vriendenpas gratis toegang tot het museum. Zij ontvangen daarnaast de uitgaven van het Fonds.

1.3 Beleid

Het Fonds streeft ernaar de collectie te onderhouden en - voorzover dat cultuur-historisch zinnig is - uit te breiden. De collectie is ondergebracht bij het Internationaal Instituut voor Sociale geschiedenis in Amsterdam en bij het Museum Heerenveen. Met het organiseren van culturele en educatieve activiteiten, waaronder lezingen en tentoonstellingen, bevordert het Fonds de verspreiding en verdieping van het gedachtengoed van FDN. Naast de website <https://ferdinanddomelanieuwenhuis.nl/> en de Facebookpagina zullen ook de andere digitale kanalen aangeboord worden.

2. Activiteiten

In 2025 is de jaarlijkse 'Domeladag' gehouden op zondag 9 november. Vooruitlopend op de tentoonstelling 'Domela verguisd en vereerd' verzorgde Dennis Bos de lezing 'De verlosser als teken aan de wand' over (o.a.) de mythetvorming rond Domela. De Domelapenning werd dit jaar uitgereikt aan Meindert Talma, voor zijn theaterproductie 'De Domela Passie'. De overige bestuursactiviteiten zijn voor een groot deel besteed aan de gemeentelijke plannen met de cultuurinstellingen (zie paragraaf 5. Gemeente).

3. Samenwerking Museum Heerenveen

Het Museum Heerenveen beheert een deel van de collectie van het FDN-museum. Onder een langdurige samenwerking fungeren de twee als 'dubbelmuseum', waarbij het Museum Heerenveen gewijd is aan de cultuurhistorie van Heerenveen en omgeving. Museum Heerenveen is een zelfstandige stichting. Zij ontvangt subsidie van de gemeente Heerenveen en wordt ondersteund door de Vereniging van Vrienden van het Museum Heerenveen.

Het bestuur van Museum Heerenveen is het afgelopen jaar versterkt met nieuwe leden. Daarnaast is Linda Palil-Trip als directeur opgevolgd door Marco van der Werf.

Om de samenwerking tussen onze musea te bestendigen is het FDN-fonds sinds 2025 vertegenwoordigd in het bestuur van Museum Heerenveen.

4. Tentoonstellingen

De opening van de tentoonstelling 'Domela verguisd en vereerd' werd wegens ziekte van de organisator uitgesteld tot begin 2026.

5. Gemeente Heerenveen

Eind 2024 kwam ons ter ore dat Gemeente Heerenveen achter de coulissen bezig was met een nieuwe cultuurnota, die een aardverschuiving voor onze musea zou betekenen. Grootse vergezichten werden geschetst, waarin een 'Domela centrum' de plaats zou innemen van Museum Heerenveen en het FDN-museum. Museum Heerenveen werd in het voorjaar gesommeerd onze collectie over te dragen aan dit nieuwe fenomeen. Ook al was de gemeente in 2017 - bij een vorige bezuinigingsronde - nog eens uitgebreid geïnformeerd over onze werkwijze en onderlinge afspraken, bleek het gemeentelijk apparaat onbekend met de werkelijke verhoudingen. Uiteindelijk heeft de gemeenteraad de plannen bijgebogen naar een realistischer scenario. Alle culturele instellingen worden ingeschakeld bij het uitwerken van die plannen – maar per saldo blijft het een bezuinigingsoperatie.

6. Bestuur

Bijna een jaar na het overlijden van ons veteraan bestuurslid Johan Frieswijk werden wij in januari getroffen door de plotselinge dood van Willem Gruppen, eveneens een lang dienend en zeer betrokken lid. Willem had zijn sporen verdiend als activist in buurt-, kraak- en vakbondswerk. Zijn onverschrokkenheid kon niet verhullen dat hij een zeer aimabel mens was.

Het logische gevolg is dat wij in onze huidige samenstelling weer versterking zoeken: er is altijd wat te doen!

Het bestuur bestaat momenteel uit negen leden: Jaap van der Laan (voorzitter), Rudolf de Jong, Evert van der Tuin (penningmeester), Wilco Sjouke (secretaris), Rymke Wiersma, Homme Wedman, Bert Gasenbeek, Noor Evertsen en Dennis Bos.